

7. Popovych I.S. (2016). Sotsialni ochikuvannia osobystosti yak protses psykhičnoi rehuliatcii povedinky [Social expectations of the individual as a process of mental regulation of behavior]. *Psykholohichni perspektyvy*. Vol. 27. P. 184–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppst_2016_27_18 [in Ukrainian].
8. Radzivil K.P. Profesiini ochikuvannia maibutnikh psykholohiv u navchalnomu protsesi [Professional expectations of future psychologists in the educational process]. *Aktualni problemy psykholohii*. URL: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v6/i9/43.pdf> [in Ukrainian].
9. Tyshkovskii A.V. (1999). Sotsialno-psikhologicheskie osnovy formirovaniia i realizatsii ozhidanii v professionalnom vybore i karere [Socio-psychological foundations for the formation and implementation of expectations in professional choice and career]. Diss Doctor of Psychological Sciences. Moscow. 481 p. [in Russian].
10. Khell L., Zigler D. (2005). Teorii lichnosti [Personality theories]. 607 p. [in Russian].
11. Shibatuni T. (2002). Sotsialnaia psikhologiya [Social Psychology]. 544 p. [in Russian].
12. Vroom, Victor H., MacCrimmon, Kenneth R. (1968). Toward a Stochastic Model of Managerial Careers. *Administrative Science Quarterly*, issue 13, No. 1 (Jun., 1968), pp. 26-46 [in United States].
13. Długosz P. (2011). Aspiracje życiowe młodzieży pogranicza [Life aspirations of borderland youth]. 186 p. [in Poland].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.8>

УСПІХ У ВИЩІЙ ОСВІТІ США (РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ)

Олена Козьменко

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації,
докторант кафедри педагогіки*

*Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
(Северодонецьк, Луганська область, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-7063-2324*

Анотація. У статті запропоновано ретроспективний аналіз визначення успіху в системі суспільних відносин і вищої освіти Сполучених Штатів Америки. Ця держава вже декілька десятиліть поспіль демонструє високий рівень показників вищої освіти, що свідчить про її ефективність. Але, на думку американських освітян, певні недоліки системи перешкоджають успіху студентів. Історичний розвиток США демонструє різне ставлення суспільства до цього конструкту й, відповідно, до його визначення стосовно підготовки здобувачів американських коледжів та університетів. Надається аналіз наукових пошуків американських авторів, зокрема зазначається значущість роботи «Етика успіху, освіта й американська мрія», яка спрямована на висвітлення особливостей етики успіху в різні періоди США. На думку авторів, чотири різні типи ставлення до успіху, а саме етика характеру, етика сили розуму, етика особистості та етика служіння, починаючи з моменту створення країни, вплинули на процес формування культури та освіти цієї держави. Виховання ціннісних орієнтацій молоді відбувалося в той час під впливом багатьох чинників. Науковий підхід до визначення успіху представлено в дослідженнях освітян наприкінці ХХ століття. Загальною тенденцією цього періоду стає впровадження комплексного підходу до вивчення успіху у вищій освіті, тому що розробки в межах відокремлених наукових шкіл надають лише окремі відомості про успіх у сфері освіти, зокрема інтерес викликає поняття «очікування успіху» як чинник підвищення ефективності навчання. Поєднання зовнішніх і внутрішніх факторів, які мають вплив на досягнення успіху, стає продуктивним методом вивчення цієї теми. Теорія Р. Муса щодо розробки соціально-екологічної моделі оцінки роботи закладів вищої освіти пропонує новий погляд на взаємодію цих факторів. Дослідження К. Арнольд (США) доводять значущість використання методу лонгітюдних досліджень у визначенні рівнів досягнення успіху. Теоретичні знання й досвід педагогічної спільноти США становлять практичний інтерес для української системи вищої освіти.

Ключові слова: американська мрія, етика успіху, американська вища освіта, визначення успіху, очікування успіху, комплексний підхід.

SUCCESS IN US HIGHER EDUCATION (RETROSPECTIVE ANALYSIS)

Olena Kozmenko

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Foreign Languages and Professional Communication Department,
Doctoral Student at the Department of Pedagogy
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Sievierodonetsk, Luhansk region, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-7063-2324*

Abstract. The retrospective analysis of the definition of success in the system of higher education in the United States of America is given in this article. This state has been demonstrating a high level of higher education for many decades for

a long time, what can be the evidence of its effectiveness and high standards. But, according to American educators, certain shortcomings of the higher education system can't provide the proper conditions for the student success. The historical development of the United States demonstrates the different attitudes of society to this construct and to its definition in the terms of the training in American colleges and universities. The analysis of the scientific research of American authors is proposed in this article. The significance of the work "Ethics of Success, Education and the American Dream", which aims to highlight the features of the ethics of success in different periods of the United States is discussed. The article describes four different types of attitudes to success, such as, ethics of character, ethics of power of mind, ethics of personality and ethics of service, which since the creation of countries, affected the formation of culture and education of the USA. At those periods the formation of the value orientations of young people was conducted under the influence of many factors. Scientific approach about the determining the success of educational research was appeared in the late XX-th century. The general trend of this period was to use a comprehensive approach to the study of success in higher education, because developments within individual scientific schools provided only incomplete particular information about success in education, however, the concept of the "expectation of success" as a factor, which increases learning efficiency is very important. The combination of external and internal factors that influence success becomes a productive method of studying this topic. R. Moos's theory about the development of a socio-ecological model for evaluating the work of higher education institutions offers a new perspective on the interaction of these factors. The study of K. Arnold (USA) provides the importance of using the method of longitudinal research of the levels of success. Theoretical knowledge and experience of the US educators is of practical interest for the Ukrainian higher education system.

Key words: American dream, ethics of success, American higher education, definition of success, expectations of success, integrated approach.

SUKCES W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM W USA (ANALIZA RETROSPEKTYWNA)

Olena Kozmenko

*kandydat nauk pedagogicznych, docent,
docent Katedry Języków Obcych i Komunikacji Zawodowej,
doktorant Katedry Pedagogiki*

*Wschodnioukraińskiego Uniwersytetu Narodowego im. Wołodymyra Dala
(Siewierodonieck, obwód lugański)
ORCID ID: 0000-0002-7063-2324*

Adnotacja. W artykule zaproponowano analizę retrospektywną definicji sukcesu w systemie stosunków społecznych i szkolnictwa wyższego Stanów Zjednoczonych Ameryki. Państwo to od dziesięcioleci z rządu wykazuje wysoki poziom wskaźników szkolnictwa wyższego, co świadczy o jego skuteczności. Ale według amerykańskich nauczycieli pewne wady systemu utrudniają sukces uczniów. Historyczny rozwój USA pokazuje różne postawy społeczeństwa wobec tego konstruktów, a tym samym jego definicję w odniesieniu do szkolenia kandydatów na amerykańskie uczelnie i uniwersytety. W artykule przedstawiono analizę poszukiwań naukowych autorów amerykańskich, w szczególności podkreślając znaczenie pracy „Etyka sukcesu, edukacja i amerykański sen”, która ma na celu podkreślenie specyfiki etyki sukcesu w różnych okresach USA. Według autorów cztery różne rodzaje postaw na sukces, a mianowicie etyka charakteru, etyka siły umysłu, etyka jednostki i etyka służby, począwszy od powstania kraju, wpłynęły na proces kształtowania kultury i edukacji tego państwa. Kształcenie orientacji wartości młodzieży odbywało się w tym czasie pod wpływem wielu czynników. Naukowe podejście do określania sukcesu przedstawiono w badaniach pedagogów końca XX wieku. Ogólnym trendem tego okresu jest wprowadzenie zintegrowanego podejścia do badania sukcesu w szkolnictwie wyższym, ponieważ rozwój w odrębnych sferaх naukowych dostarcza tylko indywidualnych informacji na temat sukcesu w edukacji, w szczególności pojęcie „oczekiwanie na sukces” jest interesujące jako czynnik zwiększający efektywność uczenia się. Połączenie czynników zewnętrznych i wewnętrznych, mających wpływ na osiągnięcie sukcesu, staje się produktywną metodą badania tego tematu. Teoria R. MUSA dotycząca opracowania społeczno-środowiskowego modelu oceny działalności instytucji szkolnictwa wyższego oferuje nowe spojrzenie na interakcje tych czynników. Badania K. Arnolda (USA) dowodzą znaczenia zastosowania metody badań podłużnych w określaniu poziomów sukcesu. Teoretyczna wiedza i doświadczenie społeczności pedagogicznej USA są praktyczne dla ukraińskiego systemu szkolnictwa wyższego.

Słowa kluczowe: amerykański sen, etyka sukcesu, amerykańskie szkolnictwo wyższe, definicja sukcesu, oczekiwanie na sukces, podejście zintegrowane.

Вступ. Поняття успіху є неоднозначним і суперечливим конструктом. Уважається, що успіх – це досягнення омріяної цілі без значних витрат власних ресурсів. Людина є успішною, якщо її так оцінює суспільство, схвалює її вчинки, дії, поведінку. Але думка суспільства є доволі мінливою та залежить від різних чинників, оскільки з плином часу змінюються цінності й пріоритети. Значущість успіху залишається незмінною, змінюється лише зміст цього поняття. Успіх є однією з базових концепцій розвитку США, навіть відома «Американська мрія» базується на переконанні, що люди можуть досягти успіху власними зусиллями. Для багатьох американців ця мрія включає освіту для своїх дітей, належне житло, соціальне забезпечення старості, стабільність доходу. Усе це можливо за умови отримання гідної освіти й роботи (Johnson, 2006). Навіть у відомій промові Томаса Джефферсона проголошено, що «усі люди створені рівними, що їх Творець наділяє певними невід’ємними правами, серед яких є Життя, Свобода та Пошук Щастя» (Jefferson, 1776; Arnold, 1995). Пошук щастя передбачає досягнення успіху, добробуту, матеріальних цінностей шляхом важкої кропіткої праці. Таке ставлення до успіху навіть відображено в значенні слова «*success*», яке в сучасній американській культурі має

три групи значень: перше пов'язане з удачею, успішним результатом, друге – з добробутом, матеріальним благополуччям, третє – з визнанням значущості як предмета, так і людини, що користується успіхом (Гончарова, 2016). Американська мрія передбачає певний спосіб життя, який визначає стиль поведінки, що сприяє реалізації мети, так звана «етика успіху», що впливає на культуру та освіту. Теорія, яка пропонується Дж. ДеВітсом і Дж. Річем розкриває особливості етики успіху в різні історичні періоди. У роботах відомих американських дослідників Дж. Бергера, А. Сейдмана, Дж. Теліна постає питання взаємозв'язку вищої освіти та успіху в контексті їх історичного розвитку. Педагогічні дослідження К. Арнольд, Р. Гамільтона, Е. Гатала, Р. Муса надають емпіричні дані щодо визначення успіху у вищій освіті США. Мета статті – проаналізувати визначення успіху у вищій освіті в контексті історичного розвитку США.

Матеріал і методи дослідження. У процесі дослідження використані такі методи:

- системно-структурний аналіз психолого-педагогічних праць із питань успіху студентів у США;
- порівняння та синтез простеження розвитку змін розуміння успіху в США;
- теоретичне узагальнення для формулювання й систематизації висновків, визначення подальших наукових розвідок у процесі визначення успіху студентів в американській вищій освіті.

Основна частина. Успіх як конструкт у вищій освіті особливо в Сполучених Штатах Америки зазнав значних змін протягом останніх кількох десятиліть. Студенти як продукт суспільства відображають усі його зміни, тому коли суспільство змінює критерій вимірювання успіху, то вони теж змінюються. Вища освіта дає можливість й забезпечує умови досягнення успіху, упроваджуючи відповідні інновації в освітній процес. Підхід до дослідження вищої освіти та розвитку американської мрії з погляду етики успіху запропонували американські дослідники Джозеф ДеВітс і Джон Річ. У 1996 році вони висунули теорію щодо трансформації поглядів суспільства та освіти на успіх. Чотири періоди в історії США, що пов'язані з ув'язненнями про етику успіху, визначали ставлення суспільства загалом і вищої освіти зокрема до досягнення цілей і визначення цінностей. Етика характеру, етика сили розуму, етика особистості та етика служіння, на думку авторів, відображають ключові етапи розвитку успіху в американській вищій освіті (DeVitis & Rich, 1996).

Етика характеру була переважаючою філософією впродовж першого століття незалежності США. Бути успішним означало бути працьовитим робітником, добросовісним і відповідальним членом громади та мати економічну незалежність. Заслуги базувалися на індивідуальних досягненнях і вимагали витривалості й далекоглядності цілей, заради яких люди наполегливо жили в суворих умовах (DeVitis & Rich, 1996). Мета вищої освіти цього періоду (яка, до речі, тільки зароджувалася) полягала у «створенні та затвердженні еліти колоніального періоду, формуванні культури нового суспільства» (Thelin, 2004). Заклади вищої освіти в цей період були нечисленні, а відносно невеликий контингент студентів становили переважно сини фермерів (заради отримання в майбутньому урядової посади) та представники еліти, яким освіта давала нагоду працювати у сфері суспільного життя та права (Berger, 2012).

Після того, як були створені перші поселення, а першовідкривачі дослідили всю територію країни, соціально-економічна ситуація країни почала змінюватися. Нова епоха індустріалізації, що спричинила суттєві зміни, позначилася на способі життя американців, у результаті стандарти, що визначали період успіху під назвою «Етика характеру», тобто релігійні вірування та сільськогосподарський спосіб життя, втратили актуальність. На зміну пришла необхідність контролювати людську поведінку, відповідно, під впливом цих обставин формується новий погляд на успіх. Необхідність розвитку промисловості викликає потребу у висококваліфікованих кадрах, що, відповідно, стимулює розвиток закладів вищої освіти. Збільшення кількості коледжів та університетів, кількості студентів протягом XIX століття відбувалося завдяки потребі в спеціалістах, але можливість навчатися була привілеєм вищого та середнього класу американського суспільства. Хоча питання успіху в освіті, показники утримання та випуску студентів ще не викликали занепокоєння, але кінець XIX століття ознаменувався збільшенням освітнього досвіду, академічних пропозицій, розширенням переліку навчальних програм.

Початок XX століття призвів до швидкого зростання кількості студентів у коледжах, що дало їм змогу відбирати студентів на етапі вступу. Уперше в історії коледжі мали достатній інтерес із боку майбутніх студентів, тому питання якості підготовки студента до навчання та характеристики студентів бралися до уваги під час зарахування. Студенти з елітних сімей отримували пільговий режим і використовувалися як інструмент для створення іміджу деяких закладів. Така політика спричинила створення нових закладів, певної класифікації ЗВО за показниками престижності й елітності та спеціалізації закладів на навчання певних категорій студентів (Berger, 2012).

Перша половина XX століття отримала назву «Етика сили розуму». Головна ідея полягала в тому, що людина в епоху технічного прогресу має жити відповідно до власного людського потенціалу, розвивати власні здібності, збагачуватися знаннями, уміннями та навичками. Успіх, згідно з етикою розумової сили, є необмеженим і досягається лише зусиллями волі й уяви людини. Популярність психологічних теорій і педагогічних експериментів у закладах освіти пов'язана з ідеєю розкриття потенціалу людини, застосуванням ресурсів, що містяться в кожній людині й допомагають досягти успіху (DeVitis & Rich, 1996). Протягом XX століття засоби масової інформації активно популяризували образ успішної особистості. Завдяки голлівудським фільмам і кінохроніці історії слави й успіху поширювалися та сприяли створенню позитивного іміджу, а кількість журналів і газет, що зростає, у разі посилювала цей ефект і слугувала підтвердженням цього образу успіху та щастя. Наявність певних матеріальних благ, високого доходу, елементів розкоші, престижної роботи стала головною ідеєю успіху. Ця тенденція ще більше підживлювалася повільно

зростаючими сподіваннями, що вища освіта є цінним активом у конкурсі на більш високооплачувані професійні посади, аніж наявність атестату про середню освіту. Деякі ЗВО почали використовувати показники успіху, диференціація студентів між різними типами закладів значно посилила наявні відмінності між установами щодо того, якою мірою студенти могли б закінчити навчання та здобути ступінь вищої освіти. Однак більшість закладів продовжували більше дбати про залучення студентів, аніж про їхнє утримання.

Період під назвою «Етика особистості» стверджував ідею, що для того, щоби бути успішним, достатньо переконати в цьому інших. «Якщо інші сприймають вас як успішного, цього має бути достатньо, щоби довести собі успіх» (DeVitis & Rich, 1996). Вища освіта була одним із показників успіху, і кількість здобувачів активно зростала. Але згодом постала проблема масового відрахування з навчання, оскільки студенти не виявляли достатньої наполегливості в досягненні освітніх цілей, демонстрували низькі показники академічної успішності. Ефективність вищої освіти стрімко знижувалася, і в другій половині ХХ століття виникла нагальна потреба теоретичних та емпіричних досліджень успіху студентів. Водночас у суспільстві бестселери Дейла Карнегі запровадили нову тактику поведінки, яку успішно використовували президенти Д. Ейзенхауер та Р. Рейган. Цей метод досягнення успіху передбачав використання прийомів переконання й формування власного іміджу, які часто для забезпечення надійного положення на владних посадах створювали в людей ілюзію впевненості та комфорту (DeVitis & Rich, 1996).

Нарешті, з плином часу з'явився менш егоцентричний погляд на успіх, прикладом якого стали такі відомі особистості, як Мартін Лютер Кінг-молодший і Папа Іоанн Павло II. Для них імідж особи набував істинної значущості лише в тому випадку, якщо ґрунтувався на відповідних діях, а досягнення межі людського потенціалу відбувалося лише тоді, коли, досягаючи успіху, людина сягала за межі самої себе. Етика служіння вимірює успіх тими діями, які покращують місцеву громаду, уносять позитивний внесок у розвиток глобальної спільноти. Головне кредо цього періоду – чим більше ви надали допомоги іншим людям у досягненні успіху, тим успішнішим ви стали на особистісному рівні (DeVitis & Rich, 1996).

Наприкінці ХХ століття в США з'являються дослідження, присвячені різним аспектам успіху в освіті, але спільного визначення самого успіху автори цих досліджень не надали. Цікавим є дослідження групи вчених, що наводиться в книзі А. Сейдмана «Утримання студентів коледжу: формула успіху студентів» (2012), де автори розглядають процес утримання як ключовий показник успіху у ЗВО. Визначення цього показника передбачає здатність закладу вищої освіти утримувати студента на навчанні у ЗВО з моменту вступу до його закінчення (Berger, 2012). Досліджуючи виключно цей показник, науковці визначили дев'ять етапів його розвитку: доісторичний етап (1600-ті – середина 1800-х); етап зародження процесу утримання (середина 1800 – 1900-х років); етап раннього розвитку (1900 – 1950); процес поширення (1950-ті); етап запобігання відрахування з навчання (1960-ті); розробка теоретичних концепцій (1970-ті); керування вступним процесом (1980-ті); розширення перспектив (1990-ті); сучасні та майбутні тенденції (початок ХХІ століття) (Berger, 2012). Як можна побачити в хронології цих етапів, майже 330 років розвитку США як держави, що припали на перші чотири етапи, готували підґрунтя для розробки питання успіху, оскільки до початку ХХ століття не було жодної систематичної діяльності щодо збору, узагальнення та аналізу даних щодо успіху студентів (у вимірі показників утримання). Наступні п'ять етапів охоплюють порівняно невеликий період, упродовж якого збереження контингенту стало загальною проблемою всіх типів закладів вищої освіти. Проблема успіху спонукає науковців проводити теоретичні та практичні розвідки цього питання. На початку етапу наукових розробок У. Спейді зазначив, що в той період було шість головних типів досліджень: філософські, статистичні, критично-аналітичні, кейсові, описові та прогностичні (Spady, 1971). Філософські дослідження (також відомі як теоретичні дослідження), як правило, будувалися на припущеннях, що запобігання появі можливих проблем стосовно відсіву та виснаження сприяє успіху студентів. Статистичні дослідження фіксували наявність проблем, що перешкоджали успіху, критично-аналітичні надавали дані про причини, які завадили досягненню успіху. Кейсові дослідження стосувалися вивчення освітнього досвіду окремих студентів, яких під час вступу визначали як «групи ризику» для того, щоби дослідити результати їхнього успіху. Описові дослідження надавали огляд характеристик і досвіду тих студентів, які залишають навчання у ЗВО. Нарешті, прогностичні дослідження намагалися визначити критерії прийому, які можна було б використовувати для формування прогнозів щодо потенціалу досягнення успіху студентів. Незважаючи на всі ці дослідження, У. Спейді зазначив брак досліджень аналітично-дослідницької спрямованості, які б синтезували наявні знання, щоби систематично розробляти цілісну сукупність емпірично підтверджених фактів. Подальші наукові пошуки сприяли створенню такої структури (Spady, 1971).

Психологічні дослідження теж сприяють інтеграції знань і створенню єдиного розуміння успіху. Представники різних психологічних шкіл шляхом вивчення характеристик особистості намагалися визначити чинники успіху. Для одних дослідників успіх є процесом, для інших він вважається продуктом (Hamilton & Ghatala, 1994). Коли починають аналізувати складність цих різних характеристик успіху в контексті освіти, виявляється, що декілька різних теорій намагаються описати цей досить багатовимірний конструкт.

Успіх з погляду біхевіоризму можна розглядати як продукт певної дії – передбачуваної реакції на певний стимул (Hamilton & Ghatala, 1994). Згідно із цією теорією, щоби студенти мали успіх, їм потрібно шляхом проб і помилок дізнатися, за яку поведінку вони мають отримати покарання (зазнати невдачу), а за яку – винагорода (досягти успіху). Винагорода може надаватися у вигляді високих оцінок або керівної посади. Наприкінці навчання студентів рівень їхнього загального успіху має просто визначатися кількістю індивідуальних успіхів, які вони здобули за роки навчання у ЗВО. Інший погляд на успіх демонструють представники

когнітивної психології, які розглядають його як внутрішній, а не зовнішній процес, оскільки власний розумовий розвиток людини визначає успіх у діяльності більше, ніж будь-які штучні педагогічні стимули, що керують цією діяльністю (Hamilton & Ghatala, 1994). Постулати когнітивної психології стверджують, що освітній успіх передбачає розкриття індивідуального потенціалу. Цікавим явищем, яке представлено в когнітивній психології, є феномен «очікування успіху». За визначенням дослідників, це віра в те, що індивід може досягти бажаних цілей, розв'язати проблеми та взяти на себе довгострокові професійні цілі. Це відображає оптимістичні прогнози людей щодо особистого майбутнього. Таке оптимістичне мислення, у свою чергу, сприятливо впливає на їхнє фізичне та психологічне благополуччя, оскільки підвищує їхню самооцінку та самоповагу (Nevid & Rathus, 2007). Студенти, які демонструють великий рівень очікування успіху, як правило, більш мотивовані внутрішніми факторами, демонструють кращі академічні показники та здатність зосереджуватися на процесі навчання. Орієнтовані на досягнення цілей, вони відчують відповідальність за власні дії щодо отримання результату. Одного разу відчувши успіх, надалі його очікування впливає на досягнення студента, стимулює та надихає на подальші дії.

Отже, дослідження й комплексне поєднання зовнішніх і внутрішніх факторів, які мають вплив на досягнення успіху, є доволі продуктивним методом у межах комплексного підходу до вивчення цієї теми. У книзі «Оцінюючи освітнє середовище» (1979) Рудольф Мус представив розробку моделі оцінювання роботи закладів вищої освіти, яка враховує взаємодію цих факторів і дає змогу оцінити цей досвід більш цілісно (Moos, 1979). Назвавши це соціально-екологічною моделлю, автор описав досвід студента в коледжі чи університеті за допомогою таких характеристик, як середовище закладу, особистісні чинники, особливості сприйняття людиною навколишнього середовища й, нарешті, реакції людини на навколишнє середовище. Саме ця взаємодія визначає соціальний клімат закладу, водночас успіх передбачає повний збіг розуміння ситуації між студентом і закладом, що призводить до продуктивного досвіду для студента. Подібну точку зору висловлює Х. Уолберг (США), указуючи на важливість комфортного соціального середовища для досягнення успіху. Дослідження навчального середовища мають на меті описати освітній контекст і виявити емпіричні взаємозв'язки між предметом (навчальним планом), технікою викладання та різними факторами, що формують освітній простір (Walberg, 1991).

Дослідниця К. Арнольд (1995) продемонструвала багатогранний характер успіху студентів шляхом лонгitudного дослідження. Воно проведено з випускниками шкіл, які мали відмінні результати навчання та вступили до закладів вищої освіти. Упродовж навчання виявилось, що ці студенти вимірюють успіх чотирма різними вимірами або рівнями. Першим і найголовнішим чинником, яким студенти визначають успіх, був рівень їхньої академічної майстерності, що вимірюється оцінками, балами, нагородами тощо. Другий рівень, що виходить за межі академічного навчання, стосується досягнення професійного успіху: наскільки добре їхнє навчання в закладах вищої освіти допомогло їм у їхньому майбутньому дорослому житті. Третій рівень, за даними дослідження, це відчуття задоволення від ситуації навчання. Якщо студенти мають відчуття того, що досягли успіху власними силами, завдяки власним здібностям, знанням, навичкам і вмінням, тоді їхній успіх визнається на внутрішньому рівні без формальних ознак перших двох рівнів. І найвищий рівень успіху, на думку професорки, досягається тоді, коли ідеальне майбутнє людини стає її теперішнім. Якщо людина виправдовує власні очікування успіху, то, відповідно, реалізує найважливіші життєві цілі й у такий спосіб стає успішною (Arnold, 1995). Представлені концепції демонструють різні підходи до визначення успіху у вищій освіті США та надихають на більш ретельні дослідження окремих аспектів цього питання.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що визначення успіху відображає моральні принципи, соціально-економічні та політичні події суспільства в певний період історичного розвитку. Заклади вищої освіти як осередки формування гідних громадян суспільства мають забезпечити необхідні психолого-педагогічні умови для розвитку особистості. Успіх безпосередньо впливає на виконання цієї місії та водночас є предметом наукового дослідження як багатовимірний конструкт. Зацікавленість цією проблемою у вищій освіті викликає необхідність її комплексного дослідження з боку представників психологічної та педагогічної науки. Урахування впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, що сприяють досягненню успіху, є одним із найбільш продуктивних напрямів у сучасних наукових розробках. Різноманітність поглядів на визначення цього феномена стимулює подальші наукові пошуки та використання нових підходів. Упровадження досвіду американських учених в освітній процес закладів вищої освіти України становить певний інтерес до подальших розвідок цього питання.

Список використаних джерел:

1. Гончарова Е.Н. Концепт успех/success в русской и американской лингвокультурах: историко-этимологический аспект. *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2 «Филология и искусствоведение»*. 2016. № 2 (177). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-uspeh-successv-russkoy-i-amerikanskoy-lingvokulturah-istoriko-etimologicheskij-aspekt> (дата звернення: 05.10.2020).
2. Arnold K.D. *Lives of Promise: What Becomes of High School Valedictorians*. San Francisco : Jossey-Bass Publishers, 1995.
3. Berger J.B., Blanco Ramirez G., Lyon S. Past to present: A historical look at retention. *Seidman A. (Ed.). College Student Retention: Formula for Student Success*. Lanham, MD : Rowman & Littlefield, 2012. P. 7–34.
4. DeVitis J.L., Rich J.M. *The Success Ethic, Education, and the American Dream*. Albany, NY : State University of New York Press, 1996.
5. Hamilton R., Ghatala E. *Learning and Instruction*. New York : McGraw-Hill, Inc, 1994.
6. Jefferson T. *The Declaration of Independence*. Historic American Documents (Lit2Go Edition). 2020. Retrieved November 05. URL: <https://etc.usf.edu/lit2go/133/historic-american-documents/4957/the-declaration-of-independence/>.

7. Johnson H.B. *The American dream and the power of wealth: Choosing schools and inheriting inequality in the land of opportunity*. New York : Routledge Taylor & Francis Group, 2006.
8. Moos R.H. *Evaluating Educational Environments: Procedures, Measures, Findings and Policy Implications*. San Francisco, CA : Jossey-Bass, 1979.
9. Nevid J.S., Rathus S.A. *Psychology and the challenges of life: Adjustment in the new millennium (10th edition)*. Wiley, 2007.
10. Spady W. Dropouts from higher education: An interdisciplinary review and synthesis. *Interchange*. 1971. № 1. P. 64–85.
11. Thelin J.R. *A history of American higher education*. Baltimore, MD : The Johns Hopkins University Press, 2004.
12. Walberg H.J. Educational productivity and talent development. *Fraser B.J., Walberg H.J. (Eds.). Educational environments: Evaluation, antecedents and consequences*. London : Pergamon, 1991. P. 93–109.

References:

1. Goncharova Ye. N. (2016). Kontsept uspekha/success v russkoy i amerikanskoj lingvokulturakh: istoriko-etimologicheskij aspekt [The concept of success in Russian and American linguistic cultures: historical and etymological aspect]. *Vestnik Adygejskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 2: Filologiya i iskusstvovedeniye*. № 2 (177) [in Russian].
2. Arnold, K. D. (1995). *Lives of Promise: What Becomes of High School Valedictorians*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
3. Berger, J. B., Blanco Ramirez, G. & Lyon, S. (2012). Past to present: A historical look at retention. In A. Seidman (Ed.), *College Student Retention: Formula for Student Success* (pp. 7-34). Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
4. DeVitis, J. L. and Rich, J. M. (1996). *The Success Ethic, Education, and the American Dream*. Albany, NY: State University of New York Press.
5. Hamilton, R. and Ghatala, E. (1994). *Learning and Instruction*. New York: McGraw-Hill, Inc.
6. Jefferson, T. (1776). *The Declaration of Independence*. Historic American Documents (Lit2Go Edition). Retrieved November 05, 2020, from <https://etc.usf.edu/lit2go/133/historic-american-documents/4957/the-declaration-of-independence/>.
7. Johnson, H. B. (2006). *The American dream and the power of wealth: Choosing schools and inheriting inequality in the land of opportunity*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
8. Moos, R. H. (1979). *Evaluating Educational Environments: Procedures, Measures, Findings and Policy Implications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
9. Nevid, J. S., & Rathus, S. A. (2007). *Psychology and the challenges of life: Adjustment in the new millennium (10th edition)*. Wiley.
10. Spady, W. (1971). Dropouts from higher education: An interdisciplinary review and synthesis. *Interchange*, 1, 64–85.
11. Thelin, J. R. (2004). *A history of American higher education*. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press.
12. Walberg, H.J. (1991). Educational productivity and talent development. In B.J. Fraser and H.J. Walberg (Eds.), *Educational environments: Evaluation, antecedents and consequences* (pp. 93-109). London : Pergamon.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.9>

УПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Мар'яна Лук'янчук

кандидат педагогічних наук,

викладач іноземних мов

*Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
(Луцьк, Україна)*

ORCID ID: 0000-0002-0196-7737

Анотація. У статті розглянуто питання впровадження особистісно орієнтованих технологій у педагогічний процес вищих навчальних закладів, особливо важливим у цьому питанні є впровадження базових принципів особистісно орієнтованих технологій навчання студентів, таких як суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників освітнього процесу; життєва орієнтація навчання та виховання, варіативність. Функціонування цієї системи навчання й виховання здійснюється з опорою на провідні ідеї національної педагогіки і психології та забезпечує різнобічний розвиток особистості майбутнього педагога й формування високоосвіченої людини, яка спроможна гармонійно існувати в умовах полікультурного світу і здатна компетентно здійснювати професійну діяльність.

Також розглянуто поняття «педагогічна технологія» та його структуру, що дало змогу визначити особистісно орієнтоване навчання як педагогічну технологію за основними ознаками.

Проаналізувавши історичний аспект цього питання, зробили висновок, що ці технології можна назвати ліберальною педагогікою, так як особистісно орієнтовані технології базуються на основних питаннях гуманістичної педагогіки, неопрагматизму, екзистенціалізму, педоцентризму та педагогіки співробітництва.

У статті зазначено низку суперечностей у питанні впровадження особистісно орієнтованих технологій у педагогічний процес закладів вищої педагогічної освіти: між системою професійної підготовки вчителів і необхідністю